

Şehrimiz... Ders Kitaplarındaki Şahsiyetlerin Biyografileri Üzerine Bir İnceleme

Our city... A study on the biographies of the characters in textbooks.

Melis AKAY ŞAHİN¹

Öz

Şehrimiz... dersi, öğrencilerin yaşadıkları şehirleri yakından tanımları düşüncesiyle; şehir, kültür ve medeniyet ilişkisi çerçevesinde oluşturulmuştur. Dersin amaçlarından biri, öğrencilere yaşadıkları şehirlerde yetişen tarih, sanat, edebiyat, müzik, spor ve bilim insanlarını tanıtmaktır. Bu doğrultuda, çalışmanın amacı *Şehrimiz...* ders kitaplarında yer alan şahsiyetlerin biyografilerini incelemektir. Çalışmada doküman analizi yöntemi kullanılarak, *Şehrimiz...* ders kitapları ayrıntılı bir şekilde analiz edilmiştir. Elde edilen sonuçlar, ders kitaplarındaki erkek şahsiyetlerin biyografilerinin, kadın şahsiyetlerin biyografilerine kıyasla daha fazla yer aldığını göstermiştir. Örneğin, *Şehrimiz İzmir* ders kitabında yirmi yedi erkek şahsiyetin biyografisi yer alırken, yalnızca beş kadın şahsiyetin biyografisine yer verilmiştir. Benzer şekilde, *Şehrimiz Ankara* ders kitabında on iki erkek şahsiyetin ve üç kadın şahsiyetin biyografisi; *Şehrimiz Erzurum* ders kitabında yine on iki erkek şahsiyetin ve yalnızca bir kadın şahsiyetin biyografisi vardır. *Şehrimiz Trabzon* ders kitabında da kırk sekiz erkek şahsiyetin biyografisi ve buna karşın yalnızca bir kadın şahsiyetin biyografisi bulunmaktadır. Ayrıca *Şehrimiz İstanbul*, *Şehrimiz Antalya* ve *Şehrimiz Gaziantep* ders kitaplarındaki biyografilerin tamamı erkek şahsiyetlere aittir. *Şehrimiz...* ders kitaplarındaki erkek şahsiyetlerin sayıca fazla tanıtılması, erkek rol modellerin öne çıktığını göstermektedir. Bununla birlikte, *Şehrimiz...* ders kitaplarındaki bazı kadın ve erkek şahsiyetlerin biyografilerinin oldukça kısa tutulduğu ve bazı biyografilerde görsellere yer verilmediği tespit edilmiştir. Örneğin, *Şehrimiz Çanakkale* ders kitabındaki şahsiyetlerin hiçbirine ait görsel yer almamaktadır. Sonuç olarak, *Şehrimiz...* ders kitaplarında erkek şahsiyetlerin biyografilerinin ağırlıkta olduğu ve bazı biyografilerin yeterince bilgi içermediği söylenebilir. Bu çalışma ile *Şehrimiz...* ders kitaplarındaki kadın şahsiyetlerin biyografilerinin artırılması ve kadın-erkek şahsiyetlerin tanıtımının daha özenli biçimde yapılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler

Şehrimiz... ders kitapları
Kadın ve erkek şahsiyetler
Biyografiler

Abstract

The course *Our City...* is designed to help students explore their city, understand the relationship between city, culture, and civilization, and become familiar with prominent local figures in fields such as history, art, literature, music, sports, and science. In this regard, the aim of this study is to examine the biographies of the figures featured in the *Our City...* textbooks. In this study, the *Our City...* textbooks were subjected to a detailed analysis using the document analysis method. The research findings indicate that biographies of male figures are more prevalent than those of female figures in the textbooks. For example, the *Our City İzmir* textbook includes biographies of twenty-seven male and five female figures; *Our City Ankara* textbook features twelve male and three female biographies; *Our City Erzurum* textbook contains twelve male and only one female biography; and *Our City Trabzon* textbook includes forty-eight male biographies but only one female biography. Furthermore, all biographies in the *Our City İstanbul*, *Our City Antalya* and *Our City Gaziantep* textbooks are of male figures. The greater representation of male figures in the *Our City...* textbooks demonstrates that male role models are emphasized. Additionally, it was found that several biographies of both female and male figures in the *Our City...* textbooks are brief, and some lack accompanying visual materials. For instance, the *Our City Çanakkale* textbook contains no images of any of the figures. In conclusion, it can be stated that the biographies of male figures are predominant in the *Our City...* textbooks, and some biographies do not contain sufficient information to effectively present the figures. With this study, it is recommended to increase the inclusion of female biographies in the *Our City...* textbooks and to promote a more meticulous representation of both male and female figures.

Keywords

The *Our city...* textbooks
Female and male figures
Biographies

Başvuru Tarihi/Received
31.10.2025

Kabul Tarihi /Accepted
10.12.2025

Araştırma Makalesi / Research Article

Önerilen APA Atf Biçimi/ Suggested APA Citation:

Kaynakça Gösterimi: Akay Şahin, M. (2025). Şehrimiz... Ders kitaplarındaki şahsiyetlerin biyografileri üzerine bir inceleme. *Giresun Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(2), 16–36.

Citation Information: Akay Şahin, M. (2025). Our city... A study on the biographies of the characters in textbooks. *Giresun University Journal of Faculty of Education*, 2(2), 16–36.

¹ Bağımsız Araştırmacı, TÜRKİYE; <https://orcid.org/0000-0003-3060-3534>

GİRİŞ

Şehrimiz... adlı seçmeli ders, Millî Eğitim Bakanlığı tarafından 2017 yılında yayımlanan öğretim programı doğrultusunda, ortaokul beşinci, altıncı, yedinci ve sekizinci sınıflarda okutulmak üzere tasarlanmıştır. Bu ders ile öğrencilere yaşadıkları şehir ile ilgili kuramsal bilgilerin yanı sıra, günlük yaşamda kullanabilecekleri temel becerilerin kazandırılması planlanmaktadır. Aynı zamanda bu bilgi ve değerlerin, öğrenciler tarafından bir yaşam tarzı ve kültür olarak benimsenmesi de dersin önemli amaçları arasındadır. *Şehrimiz...* dersi öğretim programı, öğrencilerin yaşadıkları şehirleri yakından tanımaları düşüncesiyle; şehir, kültür ve medeniyet ilişkisi çerçevesinde oluşturulmuştur. *Şehrimiz...* dersi öğretim programında beş öğrenme alanı bulunmaktadır. Bunlar; “şehirlerin hikayesi”, “şehirden yaşam”, “şehrimi tanıyorum”, “şehrim çalışıyor” ve “şehrimde ben” öğrenme alanlarıdır. Bu öğrenme alanlarında öğrencilere birlikte yaşamının gerekliliği, şehrin fırsat ve riskleri, engelsiz alanların önemi, yaşadıkları şehrin konumu, şehrin kuruluşu ve gelişim süreci, demografik ve idari yapısı, sosyal ve ekonomik unsurları, ulaşım, iletişim, kültür ve sanat imkanları, müzik kültürü, tarihi ve kültürel mekanları, önemli günleri, şehrin turizme katkıları, şehre özgü dil özellikleri, yerel basın tarihi gibi konuların öğretilmesi amaçlanmaktadır. Ayrıca *Şehrimiz...* dersi ile öğrencilere yaşadıkları şehirlerde yetişen tarih, sanat, edebiyat, müzik, spor ve bilim insanlarını tanıtmak hedeflenmektedir (MEB, 2021).

Şehrimiz... ders kitaplarında, öğrencilere yaşadıkları şehirlerde yetişen tarih, sanat, edebiyat, müzik, spor ve bilim alanındaki önemli şahsiyetleri tanıtmak amacıyla biyografi metinlerinden yararlanıldığı görülmektedir. Shimek ve Thulin Dawes (2023), eğitim-öğretim sürecinde biyografi metinlerinin kullanımını, öğretim programlarının çeşitlendirilmesine katkı sağlayabilecek etkili araçlardan biri olarak değerlendirmektedir. Biyografiler, genellikle tanınmış şahsiyetlerin yaşam öykülerini konu alan metinler olup (Çetin, 2012; Oğuzkan, 2000; Yalçın ve Aytaş, 2011) eğitim bağlamında, özellikle ders kitaplarında yaygın olarak kullanılmaktadır. Ancak ders kitaplarındaki bu biyografi metinlerinde çoğunlukla erkek şahsiyetlerin ön plana çıkarıldığı tespit edilmiştir (Akay Şahin ve Açıkalin, 2023; 2024; Bektaş, 2019; Ceylan vd., 2024; Çay Bozdemir vd., 2023; Erdem, 2013; Erdoğan vd., 2023; Gözetin vd., 2023; Gözetin vd., 2024; Kaymakçı ve Er, 2013; Köse, 2024; Yıldız vd., 2015). Beştaş'ın (2019) da çalışmasında belirttiği gibi, ders kitapları cinsiyet bağlamında değerlendirildiğinde, kadın şahsiyetlerin biyografilerine daha az yer verildiği anlaşılmaktadır. Örneğin, 5. ve 6. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarını inceleyen Ceylan vd. (2024) ile Erdoğan vd. (2023) çalışmalarında, ders kitabındaki tüm biyografilerin erkek şahsiyetlere ait olduğuna dikkat çekmektedir. Türkçe ders kitaplarındaki biyografi etkinliklerini inceleyen Kemiksiz (2018) de etkinliklerde en çok -Şevket Rado, Refik Halit Karay, Bedri Rahmi Eyüboğlu gibi- erkek şahsiyetlerin isimlerinin geçtiğini belirtmektedir. Oysa tarihsel süreçte kadın şahsiyetlere ait biyografi sayısı da azımsanmayacak düzeydedir (bkz. Akçura, 1993; Akoğlu, 1997; Altay, 2021; Arda, 2002; Armağan, 2021; Arslantürk, 2017; Atılğan, 2009; Avşar, 2025; Aydın, 2014; Çakır, 2023; Çalışkan ve Özey, 2016; Çanak, 2016; Çerezci, 2018; Dağlı, 2022; Direk, 2023; Günergün, 2010; Işıksay, 2009; İstanbullu ve Ilıcak Özkan, 2021; Kaçar, 2022; Kazancı, 2023; Konya, 2018; Kurnaz, 2008; Küçükler ve Kutaygil, 2009; Önen, 2021; Özpınar, 2024; Özyiğit, 2014; Özyürek, 2014; Safran ve Özdemir Çiçeklitaş, 2023; Sarısan, 2020; Sayın, 2022; Şallı, 2021; Tataroğlu, 2019; Topdemir, 2011; Uluköse, 2013; Uyguner, 1994; Ünal, 2013; Yavuzoğlu Atasoy, 2018). Buna rağmen, ders kitaplarında yer alan biyografi metinlerinin cinsiyet temsili açısından eşitlikçi bir yaklaşım sergilemediği anlaşılmaktadır.

Bununla birlikte ders kitaplarında yer alan biyografiler üzerine yapılan literatürde, biyografi metinlerinin içeriğinin çoğu zaman kısa tutulduğu sonucuna varılmıştır (Akay Şahin ve Açıkalin, 2023; 2024; Emiroğlu, 2018; Erdem, 2013; Kaya, 2011; Topcuoğlu, 2019; Yıldız vd., 2015). Kaya (2011) çalışmasında, ilköğretim veya ortaöğretimde okutulan T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük, Sosyal Bilgiler ve Tarih ders kitaplarını incelemiş ve buna göre Millî Mücadele dönemindeki şahsiyetlerin -Mustafa Kemal Atatürk, Kazım Karabekir, Sütçü İmam, Şahin Bey, Yörük Ali Efe ve Halide Edip Adıvar- kısa biyografilerine yer verildiğini saptamıştır. Benzer bir bulgu olarak Tokmak ve Ginesar'ın (2023) Sosyal Bilgiler ders kitaplarında yer alan biyografi metinlerini incelediği çalışmasında, bir şahsiyet tanıtılırken

biyografi yazısından çok kısa bilgi notu kullanıldığını ortaya koymuşlardır. Emiroğlu (2018) ise Sosyal Bilgiler ders kitaplarında, Mustafa Kemal Atatürk dışındaki şahsiyetlere ait biyografilerin sınırlı bilgiler verdiğini belirtmiştir. Topcuoğlu'na (2019) göre Sosyal Bilgiler ders kitaplarında pek çok şahsiyet tespit edilmiş, ancak bu şahsiyetlerin çoğu kısa bilgilerle tanıtılmıştır. Matematik ders kitaplarını inceleyen Yıldız, Hacısalihoğlu Karadeniz ve Göl (2015) çalışmalarında, ders kitaplarındaki tüm matematikçilerin erkek olduğunu ve genel olarak biyografilerinin sınırlı bir biçimde sunulduğuna dikkat çekmişlerdir. Bununla birlikte ders kitaplarındaki kadın şahsiyetlerin çoğunlukla erkek şahsiyetlere göre daha az tanıtıldığı (Akay Şahin ve Açıkalın, 2024; Köse, 2024) ifade edilebilir. Bu bağlamda, ders kitaplarında yer alan biyografilerin içerik açısından çoğu zaman yetersiz olduğu yorumu yapılabilir.

Sonuç olarak, Türkiye'deki ders kitaplarında yer alan biyografilerde çoğu zaman cinsiyet temsili ve içerik derinliği açısından bazı sorunlar vardır. İncelenen literatür, bu biyografilerin büyük ölçüde erkek şahsiyetlere odaklandığını ve çoğunlukla yüzeysel bilgiler sunduğunu ortaya koymaktadır. Bu çalışmanın amacı ise Türkiye'deki ortaokullarda seçmeli bir ders olarak okutulan *Şehrimiz...* ders kitaplarında yer alan şahsiyetlerin biyografilerini incelemektir. İncelenen *Şehrimiz...* ders kitapları doğrultusunda; biyografilerine yer verilen kadın ve erkek şahsiyetlerin sayısı ile şahsiyetlerin biyografilerde nasıl tanıtıldıkları ele alınmaktadır.

YÖNTEM

Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi kullanılmıştır. Doküman analizi, yazılı materyallerin veya mevcut belgelerin sistematik biçimde incelenerek içeriklerinin çözümlenmesi ve anlamlarının yorumlanması süreci (Bowen, 2009; Yıldırım ve Şimşek, 2021) olarak tanımlanabilir. Çalışmadaki dokümanlar, Türkiye'de seçmeli bir ders olarak okutulan *Şehrimiz...* ders kitaplarıdır. Bu ders kitapları şu şekildedir; *Şehrimiz Adana, Şehrimiz Adıyaman, Şehrimiz Afyonkarahisar, Şehrimiz Amasya, Şehrimiz Ankara, Şehrimiz Antalya, Şehrimiz Artvin, Şehrimiz Aydın, Şehrimiz Balıkesir, Şehrimiz Bilecik, Şehrimiz Bingöl, Şehrimiz Bitlis, Şehrimiz Burdur, Şehrimiz Bursa, Şehrimiz Çanakkale, Şehrimiz Çankırı, Şehrimiz Çorum, Şehrimiz Denizli, Şehrimiz Edirne, Şehrimiz Erzurum, Şehrimiz Eskişehir, Şehrimiz Gaziantep, Şehrimiz Giresun, Şehrimiz Gümüşhane, Şehrimiz Hakkâri, Şehrimiz Hatay, Şehrimiz Isparta, Şehrimiz Mersin, Şehrimiz İstanbul, Şehrimiz İzmir, Şehrimiz Kars, Şehrimiz Kastamonu, Şehrimiz Kayseri, Şehrimiz Kırklareli, Şehrimiz Kırşehir, Şehrimiz Kocaeli, Şehrimiz Kütahya, Şehrimiz Malatya, Şehrimiz Manisa, Şehrimiz Mardin, Şehrimiz Muğla, Şehrimiz Muş, Şehrimiz Nevşehir, Şehrimiz Niğde, Şehrimiz Ordu, Şehrimiz Rize, Şehrimiz Samsun, Şehrimiz Sinop, Şehrimiz Tekirdağ, Şehrimiz Tokat, Şehrimiz Trabzon, Şehrimiz Şanlıurfa, Şehrimiz Uşak, Şehrimiz Van, Şehrimiz Yozgat, Şehrimiz Zonguldak, Şehrimiz Karaman, Şehrimiz Kırıkkale, Şehrimiz Batman, Şehrimiz Şırnak, Şehrimiz Bartın, Şehrimiz Ardahan, Şehrimiz Iğdır, Şehrimiz Yalova, Şehrimiz Karabük, Şehrimiz Osmaniye, Şehrimiz Düzce* (n=67).

Yukarıda belirtilen ve incelenen tüm *Şehrimiz...* ders kitaplarına Millî Eğitim Bakanlığı resmî sitesinden ulaşılmıştır. Bazı şehirlere ait ders kitapları Millî Eğitim Bakanlığının resmî sitesinde bulunamamıştır. Bu nedenle bazı şehirlere ait ders kitapları araştırmaya dahil edilememiştir. Bunlar; *Şehrimiz Ağrı, Şehrimiz Bolu, Şehrimiz Diyarbakır, Şehrimiz Elâzığ, Şehrimiz Erzincan, Şehrimiz Konya, Şehrimiz Kahramanmaraş, Şehrimiz Sakarya, Şehrimiz Siirt, Şehrimiz Sivas, Şehrimiz Tunceli, Şehrimiz Aksaray, Şehrimiz Bayburt ve Şehrimiz Kilis* (n=14) ders kitaplarıdır. Dolayısıyla araştırma, 67 ders kitabı ile sınırlı kalmıştır.

BULGULAR

Şehrimiz... ders kitaplarında yer alan şahsiyetlerin biyografileri üzerine yapılan inceleme sonucunda elde edilen bulgular, iki ana tema altında sunulmuştur. Bu temalar, ders kitaplarında biyografilerine yer verilen kadın ve erkek şahsiyetlerin sayısı ile şahsiyetlerin biyografilerde nasıl tanıtıldıklarıdır.

Şehrimiz... Ders Kitaplarında Biyografilerine Yer Verilen Kadın ve Erkek Şahsiyetlerin Sayısı

Türkiye’de seçmeli bir ders olarak okutulan *Şehrimiz...* ders kitapları incelendiğinde, kadın ve erkek şahsiyetler arasındaki temsiliyet farkı çarpıcı bir biçimde ortaya çıkmaktadır. Toplam 1.507 şahsiyetin yer aldığı bu ders kitaplarında, 1.362’si erkek şahsiyet, buna karşın yalnızca 145’i kadın şahsiyettir. Bu sayısal veriler, erkek şahsiyetlerin kadın şahsiyetlere oranla neredeyse 10 kat daha fazla temsil edildiğini göstermektedir. Benzer şekilde, ders kitaplarında biyografilerine yer verilen kadın ve erkek şahsiyetlerin sayısında da belirgin bir eşitsizlik söz konusudur. Ders kitaplarında 954 erkek şahsiyetin biyografisine yer verilirken, bu sayı kadın şahsiyetler için yalnızca 92’dir. Bu da erkek şahsiyetlere ait biyografilerin, kadın şahsiyetlere ait biyografilere kıyasla yaklaşık 10,3 kat daha fazla olduğunu ortaya koymaktadır. Bu temsiliyet eşitsizliği, şahsiyetlerin görsellerinde de açıkça görülmektedir (bkz. Tablo 1). Sayısal verilerden anlaşıldığı üzere, ders kitaplarında yer alan erkek şahsiyetler, kadın şahsiyetlere kıyasla çok daha görünür durumdadır. Bu bulgu, eğitim materyalleri olarak *Şehrimiz...* ders kitaplarında kadın şahsiyetlerin görünürlüğü ve toplumsal cinsiyet eşitliği açısından temsil sorunu olduğunu gözler önüne sermektedir.

Tablo 1. *Şehrimiz...* Ders Kitaplarındaki Kadın ve Erkek Şahsiyetlerin Sayısı

Kadın şahsiyetler	Erkek şahsiyetler
145 Kadın 92 Biyografi 83 Görsel	1.362 Erkek 954 Biyografi 766 Görsel

Tablo 1’de görüldüğü üzere, ders kitaplarında yer alan kadın şahsiyetler; temsil edilen kişi sayısı, biyografilerine yer verilme oranı ve görsellerdeki görünürlük açısından erkek şahsiyetlere kıyasla geri planda kalmaktadır. İncelenen *Şehrimiz...* ders kitapları arasında yer alan 22 ders kitabında hiçbir kadın şahsiyete yer verilmemesi, kadın ve erkek temsili arasındaki cinsiyet eşitsizliğini daha da derinleştirmektedir. Nitekim, *Şehrimiz Adana*, *Şehrimiz Antalya*, *Şehrimiz Bilecik*, *Şehrimiz Bingöl*, *Şehrimiz Bitlis*, *Şehrimiz Çankırı*, *Şehrimiz Gaziantep*, *Şehrimiz Giresun*, *Şehrimiz Hakkâri*, *Şehrimiz Isparta*, *Şehrimiz Mersin*, *Şehrimiz İstanbul*, *Şehrimiz Nevşehir*, *Şehrimiz Rize*, *Şehrimiz Samsun*, *Şehrimiz Sinop*, *Şehrimiz Tekirdağ*, *Şehrimiz Uşak*, *Şehrimiz Van*, *Şehrimiz Zonguldak*, *Şehrimiz Kırıkkale*, *Şehrimiz Yalova* ders kitaplarındaki biyografilerin tamamı erkek şahsiyetlere aittir. Örneğin, *Şehrimiz Bilecik* ders kitabında 25 (bkz. Görsel 1); *Şehrimiz İstanbul* ders kitabında 27; *Şehrimiz Sinop* ders kitabında 16 (bkz. Görsel 2); *Şehrimiz Samsun* ders kitabında 15 erkek şahsiyetin biyografisi bulunurken, hiçbir kadın şahsiyete yer verilmemiştir.

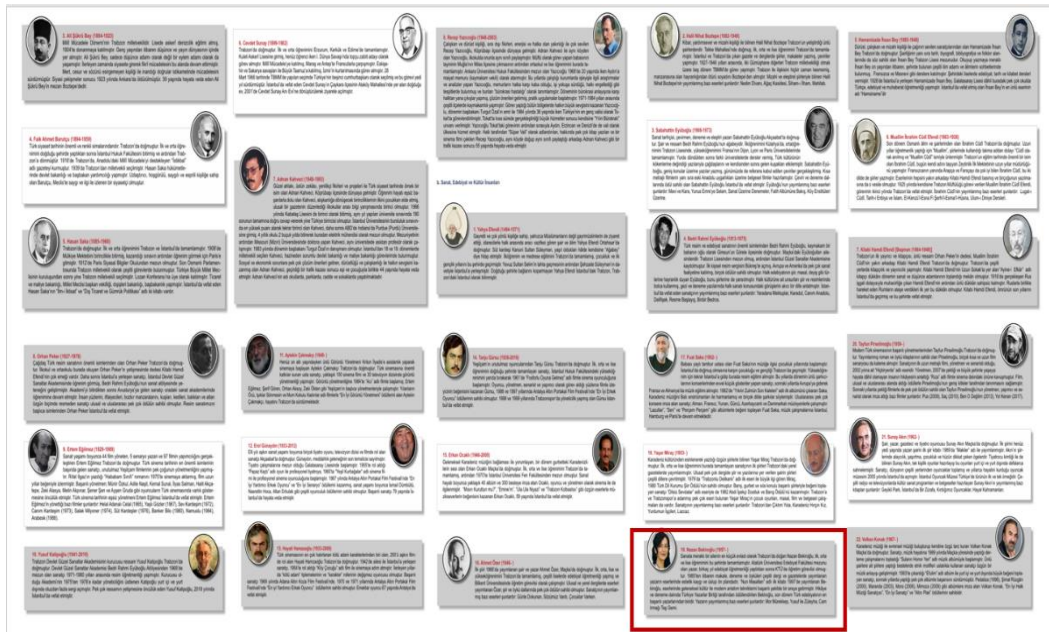

Görsel 1. Şehrimiz Bilecik ders kitabı (Öncü Şahsiyetler [s. 105-115])

Görsel 2. Şehrimiz Sinop ders kitabı (Sinoplu Önemli Şahsiyetler [s. 119-126])

Öte yandan, incelenen *Şehrimiz...* ders kitapları arasındaki 15 ders kitabında (*Şehrimiz Afyonkarahisar*, *Şehrimiz Burdur*, *Şehrimiz Çorum*, *Şehrimiz Denizli*, *Şehrimiz Edirne*, *Şehrimiz Erzurum*, *Şehrimiz Kayseri*, *Şehrimiz Muğla*, *Şehrimiz Tokat*, *Şehrimiz Yozgat*, *Şehrimiz Batman*, *Şehrimiz Şırnak*, *Şehrimiz Iğdır*, *Şehrimiz Osmaniye*, *Şehrimiz Düzce*) ise yalnızca birer kadın şahsiyete ait biyografi örneğine yer verilirken, erkek şahsiyetlerin biyografilerinin sayısı çok daha fazladır. Örneğin, *Şehrimiz Trabzon* ders kitabında 48 erkek şahsiyetin biyografisi ve buna karşın yalnızca bir kadın şahsiyetin biyografisi bulunmaktadır (bkz. Görsel 3). Benzer şekilde *Şehrimiz Çorum* ders kitabında 40; *Şehrimiz Iğdır* ders kitabında 18; *Şehrimiz Erzurum* ders kitabında 12 erkek şahsiyetin biyografisi varken, birer kadın şahsiyetin biyografisi yer almaktadır.

Görsel 3. Şehrimiz Trabzon ders kitabı (Tarihi Şahsiyetler, Sanat, Edebiyat, Müzik, Spor, Bilim İnsanları [s. 111-130])

İncelenen *Şehrimiz...* ders kitaplarında yer alan biyografilerden anlaşıldığı üzere, erkek şahsiyetlerin sayısı, kadın şahsiyetlerin sayısına kıyasla belirgin bir biçimde fazladır. Bu sayısal dengesizlik, kadın şahsiyetlerin *Şehrimiz...* ders kitaplarındaki temsiliyetinin son derece sınırlı olduğunu göstermektedir.

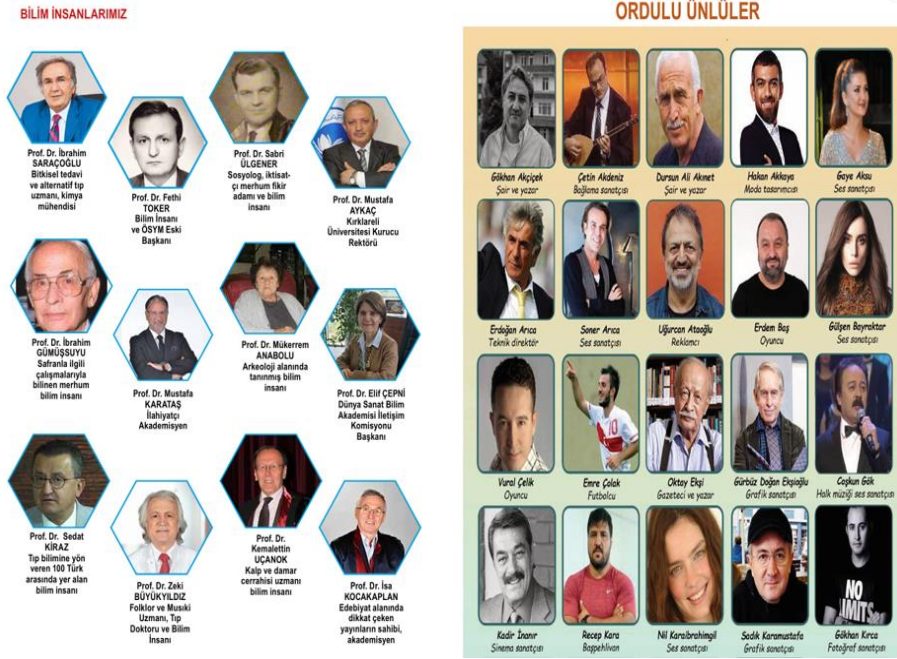
Şehrimiz... Ders Kitaplarında Biyografilerine Yer Verilen Kadın ve Erkek Şahsiyetlerin Biyografileri Üzerine Bir İnceleme

Şehrimiz... ders kitaplarında biyografilerine yer verilen kadın ve erkek şahsiyetlerin nasıl tanıtıldıkları analiz edildiğinde, şahsiyetler hakkında çoğunlukla kısa bilgilendirmeler yapıldığı veya bazen bir-iki cümlelik yüzeysel ifadeler kullanıldığı anlaşılmaktadır. Örneğin, *Şehrimiz Balıkesir* ders kitabında sporcu Habibe Afyonlu (s. 145); *Şehrimiz Karaman* ders kitabında şair ve yazar Ahmet Tufan Şentürk (s. 174); *Şehrimiz Kırklareli* ders kitabında sanatçı Candan Erçetin (s. 137) biyografileri bunlardan yalnızca birkaçıdır (Bkz. Görsel 3). Bununla birlikte *Şehrimiz Artvin* ders kitabındaki şahsiyetlerin çoğu (s. 139); *Şehrimiz Karabük* ders kitabındaki bilim insanları ve sporcular (s. 169-170); *Şehrimiz Kırşehir* ders kitabındaki siyasetçiler, sanatçılar, sporcular, yazarlar (s. 126); *Şehrimiz Ordu* ders kitabındaki ünlüler (s. 128) birer cümleyle tanıtılmaktadır (Bkz. Görsel 5).

Görsel 5.11: Habibe AFYONLU

Görsel 4. *Şehrimiz Balıkesir* ders kitabı (Tarihten Günümüze Şehrimize Değer Katanlar; Habibe Afyonlu [s. 145]); *Şehrimiz Karaman* ders kitabı (Şehrimizde İz Bırakanlar; Ahmet Tufan Şentürk [s. 174]); *Şehrimiz Kırklareli* ders kitabı (İlimde Yetişen Değerler; Candan Erçetin [s. 137])

Görsel 5. *Şehrimiz Karabük* ders kitabı (Şehrimizin Ünlüleri; Bilim İnsanlarımız [s. 169]); *Şehrimiz Ordu* ders kitabı (Şehrimizin Yetiştirdiği Önemli Şahsiyetler; Ordulu Ünlüler [s. 128])

Görsel 4 ve 5'teki kadın ve erkek şahsiyetlere dair bilgilerin oldukça kısa tutulduğu görülmektedir. Bu da biyografi metinlerinin içeriklerinin yüzeysel kalmasına ve şahsiyetlerin yeterince tanıtılmamasına neden olmaktadır. Ayrıca bazı şahsiyetlerin ders kitaplarında yalnızca isim olarak geçtiği tespit edilmiştir. Örneğin; *Şehrimiz Denizli* ders kitabında “Denizli’de Yetişen Ünlüler” başlığı altında ele alınan metinde “...Denizli’nin Türk yurdu olmasında Servergazi, Mehmet Gazi, Fatma Yıldız Hatun gibi tarihi şahsiyetler önemli rol oynamıştır... (s. 88)” ifadesi yer almaktadır. *Şehrimiz Giresun* ders kitabında da “Giresun’a Kimlik Kazandıran Şahsiyetler” başlığı taşıyan metinde “Giresun, eserleri ve çalışmalarıyla Giresun’un bir kent olarak büyüyip gelişmesine katkı sağlayan birçok sanatçı, yazar, oyuncu, sporcu ve bilim insanı yetiştirmiştir. Bunların bazıları; Can Akengin (1892-1942), Aziz Nesin (1915-1995), Kemal Tahir (1910-1973), Bedri Rahmi Eyüboğlu (1911-1975), Kâtip Şadi (1932- ...), Naim Tiralı (1925-2009), Yaman Okay (1951-1993)’dır... (s. 86)” şeklinde belirtilmektedir.

Bazı şahsiyetlerin isimleri ise yalnızca ders kitaplarında yer alan etkinlikler içinde geçmektedir. Bu etkinliklerde öğrencilerden, ilgili şahsiyetler hakkında araştırma yapmaları beklenmektedir. Buna örnek olarak *Şehrimiz Muğla* ders kitabında “Muğla’nın Değerleri” başlığı altındaki metinde “Neyzen Teyfik, Turgut Reis, Şadan Gökova, Yüksel Aksu, Nail Çakırhan, Mehmet Güçlü, Yusuf Nadi Abaloğlu, Maral Büyüksaraç, Selda Bağcan, Keremcem de Muğlalı ünlülerdendir... (s. 88)” cümlesine yer verilerek öğrencilerden şahsiyetler hakkında bilgi toplamaları istenmektedir. *Şehrimiz Malatya* ders kitabında da “İz Bırakan Malatyalılar (s. 155)” bölümünde, öğrencilerin Malatyalı ünlülerin hayatlarını araştırması hedeflenmektedir. Aynı zamanda *Şehrimiz Gümüşhane* (s. 86) ve *Şehrimiz Kütahya* (s. 89) ders kitaplarında şahsiyetlerin yalnızca isimleri verilerek öğrencilerden bu şahsiyetleri, meslekleri ya da çalışma alanlarıyla eşleştirmeleri beklenmektedir (bkz. Görsel 6).

Aşağıda verilen Malatyalı ünlülerin hayatlarını araştırarak edindiğimiz bilgileri ilgili alanlara yazalım.

Aşağıda isimleri verilen şehrimizin getirdiği değerleri örnekteki gibi uygun bölümlerle eşleştiriniz.

Orgeneral Cevat Çoban: Sadreddin Konevi: Fehmi Gür: Zerrin Gür: Serdar Bulun:	1. SPOR 2. KÜLTÜR SANAT 3. BİLİM 4. SİYASET 5. GÖNÜL ERENLERİ	(...) Dilaver CEBECİ (...) Muzaffer DEMİRHAN (...) Neva ÇİFTÇİOĞLU (...) Mahmut Oltan SUNGURLU (...) Çağırğan BABA (...) Hüseyin Nihal ATSIZ (1) Ertuğrul SAĞLAM (...) Ayla SAN (...) Şeyh-i ŞEYRANİ (...) Sabri Özcan SAN (...) Vasfi Mahir KOCATÜRK
--	--	--

Görsel 6. *Şehrimiz Malatya* ders kitabı (İz Bırakan Malatyalılar; Orgeneral Cevat Çoban, Sadreddin Konevi, Fehmi Gür, Zerrin Gür, Serdar Bulun [s. 155]); *Şehrimiz Gümüşhane* ders kitabı (Şehrimizde İz Bırakanlar; Dilaver Cebeci, Muzaffer Demirhan, Neva Çiftçiöğlü, Mahmut Oltan Sungurlu, Çağırğan Baba, Hüseyin Nihal Atsız, Ertuğrul Sağlam, Ayla San, Şeyh-i Seyrani, Sabri Özcan San, Vasfi Mahir Kocatürk [s. 86])

Diğer yandan, *Şehrimiz...* ders kitaplarındaki bazı biyografilerde görsel unsurlara hiç yer verilmemektedir. Özellikle *Şehrimiz Çanakkale* (s. 143-146) ve *Şehrimiz Giresun* (s. 86-89) ders kitaplarında yer alan kadın ve erkek şahsiyetlere dair hiçbir görsel yoktur (bkz. Görsel 7). *Şehrimiz Afyonkarahisar*, *Şehrimiz Aydın*, *Şehrimiz Denizli*, *Şehrimiz Gümüşhane*, *Şehrimiz Kütahya*, *Şehrimiz Niğde*, *Şehrimiz Karaman* ve *Şehrimiz Düzce* gibi ders kitaplarında da kadın şahsiyetlere ait görseller bulunmamaktadır. Ayrıca *Şehrimiz Adana* ders kitabında yer alan Fatih Terim (s. 82); *Şehrimiz Bartın* ders kitabında yer alan M. Rıfat Ilgaz (s. 91); *Şehrimiz Çorum* ders kitabında yer alan Aycan Önel (s. 116); *Şehrimiz Hatay* ders kitabında yer alan Ahmet Faik Türkmen (s. 177); *Şehrimiz Isparta* ders kitabında yer alan Koca Haydar Paşa (s. 156); *Şehrimiz İzmir* ders kitabında yer alan Fatma Nevvar ve Salih İşgören (s. 173); *Şehrimiz Karaman* ders kitabında yer alan Melek Hatun'a (s. 172) ait biyografiler, görsel unsur içermeyen biyografi örnekleri arasında değerlendirilebilir. Ders kitaplarındaki bu tür eksiklikler, eğitimde öğrencilerin ilgili şahsiyetleri tanımalarını, model almalarını veya empati kurmalarını/içselleştirmelerini zorlaştırabilir.

Hüseyin Akif TERZİOĞLU

1876 yılında Girit Hanyı'nda doğmuştur. Girit'te Rum baskıları sonucunda Ada'dan gemiyle ayrılan aile Lapseki'ye yerleşmiştir. Lapseki'de iş hayatına atılan Hüseyin Akif Bey daha sonra Çanakkale merkezde tuğlacılık, kerestecilik ve zahirecilik işleriyle uğraşmaya başlamıştır. Çanakkale Şefkat Yuvası'ndaki çocuklara bağışlarda bulunmuş, 1950-1951 yıllarında Bulgaristan'dan gelen göçmenlere ve 1939 Erzurum Depremi'nde zor durumda kalan depremzedelere yardım elini uzatmıştır. Çanakkale'de kimsesiz, yoksul ve başıralı çocukların barınma, eğitim, kültür ve sosyal ihtiyaçlarının karşılanması için Hüseyin Akif Terzioğlu Şefkat Yuvası Vakfını kurmuştur. Taşınmaz mallarının büyük bir bölümünü vakfetmiştir. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Terzioğlu Yerleşkesi ve çeşitli eğitim kurumlarına ismi verilmiştir. 2 Kasım 1971 tarihinde vefat etmiştir.

Reşat TABAK

Reşat Tabak 1925 yılında Çanakkale'de doğmuştur. Çanakkale Kurşunlu Askeri Silah Fabrikası'nda torna ustası, uçakavarda da motor makinistliği yapmıştır. 1948'de özel tamiheranesini açmıştır. 1959 yılında Çanakkale'nin ilk sineması olan Eneş Sinemasını yaptırmıştır. 1968 yılında Çanakkale Belediye Başkanı olarak seçilmiştir. 1973 yılında Çanakkale şehir içi otobüs işletmesini başlatmıştır. Trafik sinyalizasyon sistemi ilk kez onun döneminde kurulmuştur. 1972 yılında Troia Festivali'nin uluslararası düzeyde yapılmasını sağlamıştır. Hüseyin Akif Terzioğlu ve Şefkat Yuvası'nın kurulmasını sağlamış olup; Atikhisar Barajı'nın yapılması, şehrin ihtiyacı olan suyun buradan karşılanması projesinin yaratıcısı olmuştur. 1987 yılında hayata gözlerini kapatmıştır.

Teoman ALPAY

Teoman Alpay 1932 yılında Çanakkale'de doğmuştur. Ankara Radyosunun açtığı ud sınavını kazanarak, saz sanatçıları arasında katılmıştır. Ankara Radyosunda Türk Müziği Yayınları Şefliği, Erzurum Radyosu Müdürlüğü yapmıştır. Alpay'ın "Nasıl Geçti Habersiz, O Güzelim Yıllarım" isimli eseri 1972 yılının jürisi seçilerek, sonraki yıllarda "Gök yüzdünde Yalnız Gezen Yıldızlar", "Buruk Aci", "Sarmışık Günleri" eserleri de dereceye girmiştir. Teoman Alpay'ın "Kalbimi Kıra Kıra" isimli eseri 1997'de İstanbul FM dinleyicileri tarafından en beğenilen eser seçilmiş ve Teoman Alpay, Atatürk Kültür Merkezi Altın Plaket Ödülü almıştır. Alpay'ın ayrıca "Samanyolu", "Sevmekten Kim Usanır", "Nasıl Geçti Habersiz" gibi birçok sevilen eseri bulunmaktadır. Eserlerinin birçoku Türk sinemasında da hayat bulmuştur. Teoman Alpay 23 Şubat 2005 tarihinde vefat etmiştir.

Hasan Ali Yücel (1897-1964)

İstanbul doğumludur. Soyu babası Ali Rıza Bey üzerinden Giresun-Görel'e'nin Daylı köyüne uzanır. 1922'den itibaren İzmir Erkek Muallim Mektebi, Kuleli Askeri Lisesi, İstanbul Erkek Lisesi, Galatasaray Lisesi gibi okullarda öğretmenlik yapar. 28 Aralık 1938'den 5 Ağustos 1946'ya kadar Maarif Vekilliği (Milli Eğitim Bakanlığı) yapar. Tercüme Bürosu, Köy Enstitüleri, Ankara Devlet Konservatuarı onun döneminde kurulur. Hasan Ali Yücel şair, çevirmen Can Yücel'in de babasıdır.

Osman Gökçe (1901-1946)

Giresun-Görel'e'nin Daylı köyünde doğmuştur. Karadeniz kемеçisinin en önemli ismidir. TRT'ye derlemeler yapan Muzaffer Sansözzen Karadeniz gezisinde kемеçe tekniğine hayran kaldığı Osman Gökçe'yi Ankara'ya davet etmiş, Osman Gökçe burada radyo programlarına çıkmış ve plaklar kaydetmiştir. Bu dönemde kayda alınan, Giresun Eşref Bey Şarkısı, Tamzara, Giresun Karşılaması gibi kayıtlar, Odeon Yılları adlı altında Odeon Müzik tarafından 2012'de CD olarak yayınlanmıştır.

İdris Küçükömer (1925-1987)

İktisatçı ve düşünürdür. 1960 sonrasında Yön ve Ant dergisindeki yazılarıyla tanınmıştır. Özellikle "Düzenin Yabancılaşması" adlı kitabı çok ses getirmiş ve iddialarıyla bugüne kadar tartışılmalıdır.

Görsel 7. Şehrimiz Çanakkale ders kitabı (Şehrimizin Yetiştirdiği Kişiler; Hüseyin Akif Terzioğlu, Reşat Tabak, Teoman Alpay [s. 144]); *Şehrimiz Giresun* ders kitabı (Giresun'a Kimlik Kazandıran Şahsiyetler; Hasan Ali Yücel, Osman Gökçe, İdris Küçükömer [s. 86])

Genel olarak *Şehrimiz...* ders kitaplarındaki metinler ve görseller incelendiğinde, kadın ve erkek şahsiyetlere ait biyografilerin kimi zaman oldukça kısa tutulduğu, kimi zaman ise şahsiyetlerin görsellerine yer verilmediği dikkat çekmektedir. Bunun yanı sıra, ders kitaplarında daha uzun ve ayrıntılı olarak kaleme alınan biyografilerin bazılarında (*Şehrimiz Amasya*, *Şehrimiz Ankara*, *Şehrimiz Balıkesir*, *Şehrimiz Çanakkale*, *Şehrimiz Burdur*, *Şehrimiz Bursa*, *Şehrimiz Denizli*, *Şehrimiz Hatay*, *Şehrimiz İzmir*, *Şehrimiz Karaman*, *Şehrimiz Kastamonu*, *Şehrimiz Kocaeli*, *Şehrimiz Manisa* vb.) da çeşitli ve önemli bilgi eksiklikleri bulunmaktadır. Bu noktada farklı ders kitaplarından pek çok örnek verilebilir;

Şair; Mihri Hatun

Şehrimiz Amasya (s. 162) ders kitabında yer alan Mihri Hatun'un biyografi örneğinde, doğum (1460 ya da 1461) ve ölüm (1506) yılı bilgileri, gerçek adının ne olduğu (Mihrünnisa ya da Fahrünnisa), babası hakkında bilgi (şair olan babası Mehmet Çelebi bin Yahya), medeni durumu (hiç evlenmemesi), edebiyat tarihindeki önemi (ilk Türk kadın şairlerden), edebi üslubu (sade bir dille yazması) ve başlıca eserinin ne zaman ve nerede basıldığı (Mihri Hanım Divanı adlı eserinin 1967'de Moskova'da basıldığı) belirtilmektedir. Ancak yaşadığı dönemin ve ailesinin sosyal ve kültürel koşulları, başlıca eserinin önemi ve eserlerinin özellikleri, etkisi ve mirası hakkında bilgilendirmeler yoktur. Mihri Hatun, maddi açıdan varlıklı ve kültür seviyesi yüksek bir ailede yetişmiştir. Yaşadığı dönem, kadınların genel olarak eğitim olanaklarından yoksun olduğu bir dönem olmasına rağmen iyi bir eğitim almıştır. Ders kitabında yalnızca ilk Türk kadın şairlerden olduğu vurgulansa da Osmanlı'da bilinen ilk divan sahibi kadın şairi olduğunun belirtilmemesi önemli bir eksikliktir. Zira bir kadın olarak eser kaleme alması, kadınların yazılı kültürdeki görünürlüğü açısından tarihî bir dönüm noktası olarak değerlendirilebilir. Bununla birlikte geleneksel divan şiirlerinde hâkim olan erkek söyleminin tersine, eserlerinde kadın bakış açısıyla duygularını özgürce dile getirmiş; aşk, özlem, kadının iç dünyasının sorgulanması, toplumsal eleştiri gibi temaları işlemiştir (bkz. Ayan, 1989; Erbiçer, 2017).

Yazar; Adalet Ağaoğlu

Şehrimiz Ankara (s. 122) ders kitabında, Adalet Ağaoğlu'nun hayatına ilişkin biyografi örneğinde, doğum tarihi (13 Ekim 1929) ve yeri (Ankara'nın Nallıhan ilçesi), ortaöğrenim (Ankara Kız Lisesi) ve yükseköğrenim (Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi, Fransız Dil ve Edebiyatı bölümü)

eğitimi, meslek yaşamından kısa bir bilgi (TRT’de çeşitli görevlerde bulunması), edebi çalışmalarının türleri (şiir, öykü, roman, eleştiri, tiyatro oyunu alanlarında) ve konuları (toplumsal sorunlar, aile-birey ilişkisi, aşk, özveri, gençlik, özgürlük gibi evrensel temalar) ele alınmaktadır. Ancak Adalet Ağaoğlu’nun hayatına dair pek çok önemli noktaya değinilmemektedir (bkz. Ağaoğlu, 1985; Uğurlu, 2003). Yazarın isim değişikliği, aile yaşamı, evliliği, yazarlığa ne zaman başladığı, eserleri ve eserlerinin özellikleri, önemli edebiyat ödülleri, ne zaman, nerede vefat ettiği ve mirası hakkındaki bilgilerin olmaması eksiklik olarak değerlendirilebilir.

Klarnet Sanatçısı ve Besteci; Şükrü Tunar

Şehrimiz Balıkesir (s. 140) ders kitabındaki Şükrü Tunar’ın biyografi örneğinde, sanatçının meslek alanı (klarnet ustası ve besteci), mesleki kariyerinin süresi (kırk altı yıl) ve bazı önemli besteleri (Söyleyemem Derdimi, Geçti Sevdalarla Ömrüm, Bir Zamanlar Maziye Bak adlı besteler) gibi bilgiler yer almaktadır. Ancak ders kitabındaki bu biyografi, kapsam açısından oldukça sınırlıdır. Çünkü kişisel hayatına ilişkin bilgiler, müziğe olan ilgisinin ne zaman başladığı, eğitimi ve hangi yıllar arasında aktif olarak çalıştığı gibi biyografilerde olması gereken önemli veriler dahi metinde yer almamaktadır. Örneğin, sanatçının müziğe olan ilgisinin, ailesinde müzikle uğraşan kimse olmamasına rağmen çok küçük yaşlarda ortaya çıktığı ifade edilmektedir. Ayrıca herhangi bir klarnet eğitimi almadan, kendi çabalarıyla ve doğal yeteneğiyle müzik dünyasında kendini geliştirdiği belirtilmektedir (bkz. Küçük, 2024; Özdemir, 2023). Bu bilgiler, sanatçının başarısının arka planını veya karakterini de ortaya koyması açısından önemlidir.

Yazar; Fakir Baykurt

Şehrimiz Burdur (s. 111) ders kitabında biyografisine yer verilen Fakir Baykurt’un biyografi örneğinde, doğum yeri (Yeşilova ilçesindeki Akçaköy) ve tarihi (15 Haziran 1929), gerçek ismi (Tahir), öğretmenlik yaptığı yerlerden bazıları (Kavacık ve Dereköy), en bilinen eseri (Yılanların Öcü adlı eser) ve eserinin filme çekilmesi (1961’de Metin Erksan ve 1985’te Şerif Gören tarafından filme çekilmesi) hakkında bilgiler verilmektedir. Ancak, bu bilgiler bir kişiyi tanımak ve yaşamını derinlemesine anlamak için yetersiz kalmaktadır. Bundan dolayı yazarın; çocukluk yılları, köy enstitülerinde geçirdiği eğitim hayatı, yazdığı şiir, hikâye, roman, deneme, masal, çocuk kitabı, gezi yazısı ve değerlendirme yazıları ile 8 ciltlik otobiyografisi ve kazandığı ödüller; özellikle de toplumcu gerçekçi bakış açısıyla köy yaşamını ve köy sorunlarını edebiyatına yansıtması (bkz. Karabela Şermet, 2007) hakkında ayrıntılı bilgiler verilebilir. Bu bilgiler verilirken birincil kaynak olarak Fakir Baykurt’un otobiyografisi (öz yaşam) serisinden yararlanılabilir.

Savaş Pilotu; Sabiha Gökçen

Şehrimiz Bursa (s. 159) ders kitabındaki Sabiha Gökçen’in biyografi örneğinde, temel olarak doğum (1913) ve ölüm (2002) yıllarına, aile bağına (Atatürk’ün manevi evladı oluşu), eğitim hayatına (Türk Kuşu Havacılık Okulu ile Rusya’da Planörlük Okulu, Eskişehir Hava Okulu), balkan ziyareti (1938’de uçağıyla tek başına Balkan ülkelerini ziyaret) ve yazdığı eserine (Atatürk’le Bir Ömür Böyle Geçti adlı anı kitabı) yer verildiği görülmektedir. Biyografi metninden anlaşıldığı üzere, biyografi belirli dönemlere odaklanarak yazılmış olup Sabiha Gökçen’in yaşamı bütüncül bir şekilde ele alınmamıştır. Doğum ve ölüm bilgileri yalnızca yıl bazında verilmiş, doğum tarihi eksik bırakılmıştır. Çocukluk dönemine ilişkin herhangi bir bilgiye yer verilmemiştir. Bununla birlikte kariyerinin ilerleyen aşamaları ve sonraki yıllarda yürüttüğü çalışmalar da metinde bulunmamaktadır. Ayrıca, Sabiha Gökçen’in havacılık tarihinde sahip olduğu öncü rolü (özellikle dünyanın ilk kadın savaş pilotu oluşu) (bkz. Uluköse, 2007) metinde hiç değinilmeyen önemli bir eksikliktir.

Denizci ve Haritacı; Piri Reis

Şehrimiz Çanakkale (s. 143) ve *Şehrimiz Karaman* (s. 169) ders kitaplarında Piri Reis’in biyografisine yer verilmiştir. *Şehrimiz Çanakkale* ders kitabındaki biyografi örneğinde, doğum yılı (1465-1470 yılları arasında) ve yeri (Gelibolu), amcası ile ilgili bilgi (amcası Kemal Reis ile birlikte gemilerde korsanlık yaptığı bilgisi), katıldığı seferler (devlet hizmetiyle katıldığı Venedik, Mısır ve büyük deniz seferleri), hizmet alanı (Kızıldeniz ve Umman Denizi ile Basra Körfezi donanmasında yer aldığı), ölüm yılı

(1554) ve yeri (Kahire), eserleri (Kitab-ı Bahriye ve Dünya Haritası) ve eserini sunduğu sultan (Bahriye adlı kitabını Sultan Süleyman'a sunması) belirtilmektedir. *Şehrimiz Karaman* ders kitabındaki biyografi örneğinde ise paragraf içerisinde doğum (1465) ve ölüm yılı (1554), babası ve amcasının kim olduğu (babası Karamanlı Hacı Mehmet, amcası Kemal Reis), denizciliğe kiminle başladığı (amcası ile denizciliğe başladığı), tanındığı eserleri (Amerika'yı gösteren dünya haritaları ve Kitab-ı Bahriye adlı denizcilik kitabı) ve yaptığı hizmeti (Venedik donanmasına karşı Osmanlı gemi komutanlığı yapması) hakkında bilgiler yer almaktadır. Ders kitaplarındaki metinlerden anlaşıldığı üzere Piri Reis, Çanakkale'nin Gelibolu ilçesinde doğduğu için *Şehrimiz Çanakkale* ders kitabında; babası Karamanlı olduğu için de *Şehrimiz Karaman* ders kitabında ayrı bir şekilde tanıtılmaktadır. Ancak her iki ders kitabında da Piri Reis hakkındaki bilgilerin yüzeysel olarak verildiği görülmektedir. Piri Reis'in hayatına dair örnek olarak Kaptan-ı Derya rütbesi, görevi, haritacılık ve bilimsel katkıları, önemli eseri Kitab-ı Bahriye'nin içeriği, dünya haritalarının önemi, modern bir keşif olarak haritasının bir bölümünün Topkapı Sarayı'nda muhafaza edildiği ve vefatı hakkındaki bilgilerin (bkz. İnan, 1983; Murat ve Hasar, 2021) ders kitabında yer almaması eksiklik olarak ifade edilebilir.

Ressam; İbrahim Çallı

Şehrimiz Denizli (s. 90) ders kitabında yer verilen İbrahim Çallı'nın biyografi örneğinde, sanatçının doğum yılı (1882) ve yeri (Denizli'nin Çal ilçesi), resim sanatına yeteneği ve ilgisi olduğu (resim sanatına olan yeteneği ve ilgisinden dolayı İstanbul'a gitmesi) eğitimi (1906'da Sanayi-i Nefise'ye -Güzel Sanatlar Akademisi- girmesi), mesleki kariyeri (Güzel Sanatlar Akademisinde öğretim üyesi olarak çalışması), ölüm bilgisi (1960'da İstanbul'da vefat etmesi) ve son olarak en önemli eseri (Kurtuluş Savaşı'nı anlatan "Zeybekler" adlı tablo) vurgulanmaktadır. Ancak, biyografi metninde sanatçının kişisel yaşamına dair bilgiler, eğitim sürecine ilişkin ayrıntılar, diğer önemli eserleri ile sanat tarihindeki yeri, mirası ve toplumsal etkilerine ilişkin değerlendirmelere yer verilmemiştir. Dolayısıyla, metin yalnızca temel biyografik veriler ve tek bir eseri üzerinden sanatçıyı tanıtmaktadır. Oysa İbrahim Çallı, toplumsal açıdan pek çok yönüyle önem taşımaktadır. Örneğin, Türkiye'de ressamlığın bir meslek olarak tanıtılmasında ve Cumhuriyet Kuşağı'nın en önemli ressamlarının yetiştirilmesinde öncü bir şahsiyettir (bkz. Güler, 2014).

Piyanist, Besteci, Aranjör ve Ses Sanatçısı; Karsu Dönmez

Şehrimiz Hatay (s. 181) ders kitabında tanıtılan şahsiyetlerden Karsu Dönmez'in biyografisinde, doğum yılı (1990), ismini ailesinin kökeni olan yerden aldığı (Altınözü ilçesi Karsu mahallesi), mesleki kimliği (piyanist, besteci, aranjör ve ses sanatçısı), ödülü (Edison ödülü), albüm sayısı (dört müzik albümü) ve dünyanın çeşitli ülkelerinde konserler verdiği açıklanmaktadır. Buna göre ders kitabındaki biyografi metninde, sanatçının kim olduğu konusunda kısaca bilgi verilmektedir. Ancak nasıl bir sanatçı olduğu, ilham kaynakları, albüm detayları, eğitimi, ailesi ve hatta doğduğu yere dair hiçbir bilgiye yer verilmemiştir. Bu nedenle ders kitabındaki biyografi metninin, sanatçıyı kapsamlı bir şekilde tanıtmadığı yorumu yapılabilir. Sanatçının kapsamlı bir şekilde tanıtılması için Mercedes Stalenhoef tarafından hazırlanmış olan *Karsu: I Hide A Secret* (2012) adlı belgeselden faydalanılabilir. Çünkü bu belgeselde, sanatçının yaşam öyküsünün ayrıntılı bir biçimde ele alındığı aktarılmaktadır (bkz. Hürriyet, 2012).

Seramik Sanatçısı ve Ressam; Ümran Baradan

Şehrimiz İzmir (s. 176) ders kitabında biyografisine yer verilen şahsiyetlerden biri de Ümran Baradan'dır. Ders kitabındaki Ümran Baradan'ın biyografi örneğinde, mesleğine (seramik sanatçısı, ressam), önemli bir başarısına (1994'te 20. Asrın Başarılı 100 Kadını seçilmesi), sanatsal-kültürel katkılarına (Kemalpaşa-Torbalı yolunda Çinili Köşk'ü, Kemalpaşa Ümran Baradan Güzel Sanatlar Müzesi'ni, Kemalpaşa Ümran Baradan Güzel Sanatlar Anadolu Lisesi'ni yaptırması) ve eserlerinin nerelerde sergilendiğine (Ayasofya, Topkapı Sarayı ve dünyadaki ünlü müzeler) değinilmektedir. Kısaca biyografi metninde, bireysel başarısı ve topluma yaptığı katkılarının ön plana çıkarıldığı anlaşılmıştır. Buna karşın aile yaşamı, ilham kaynakları, uluslararası seyahatleri, kariyerinin dönüm noktaları (bkz. Baradan, 1992) ya da yazdığı eserleri ve projeleri hakkında hiçbir bilgiler yoktur.

Yazar; Oğuz Atay

Şehrimiz Kastamonu (s. 113) ders kitabındaki, Oğuz Atay'ın biyografi örneğinde, doğum yeri (Kastamonu'nun İnebolu ilçesi), yükseköğrenimi (İstanbul Teknik Üniversitesi Mühendislik Akademisi İnşaat bölümü mezunu), mesleki kariyeri (Mühendisliğin ardından İTÜ'de öğretim görevlisi olarak görev yapması), edebi hayatının başlangıcı (1970'te Tutunamayanlar adlı romanının başarı ödülü kazanması), eser sayısı (beş önemli eser) ve eserlerinin etkisine (her kitabının büyük ilgi görmesi) yer verilmektedir. Ancak doğum tarihi, ailesi, diğer önemli eserlerinin isimleri, ölüm tarihi ve nedeni hakkında hiçbir bilgi verilmemektedir. Oğuz Atay, 12 Ekim 1934'te Kastamonu'nun İnebolu ilçesinde doğmuştur. 1939 yılında ailesi ile birlikte Ankara'ya taşınmış ve burada ilkokul, ortaokul ve lise eğitimlerini tamamlamıştır. Daha sonra İstanbul'a gitmiş ve 1957'de yüksek mühendis olmuştur (bkz. Baysal, 2002; Ecevit, 2016). Ders kitabında ise yazarın doğum yeri belirtildikten sonra direkt yükseköğrenimi ve mesleki kariyerine dair bilgilere yer verilmiştir. Ayrıca yazarın eser sayısı hakkında da yanlışlık vardır. Örneğin, ders kitabındaki biyografi metninde yazarın beş eseri olduğu vurgusu yapılmasına rağmen ölümünden sonra yayımlanan farklı eserleri de vardır. Bu açıdan yazarın biyografisinde eksik ve yanlış bilgilendirme yapıldığı vurgulanabilir.

Belediye Başkanı; Leyla Atakan

Şehrimiz Kocaeli (s. 142) ders kitabındaki, Leyla Atakan'ın biyografi örneğinde, doğum yeri (Maşukiye) ve yılı (1925) verilmiş olmasına rağmen ailesi, eğitim durumu, çocukluk ve gençlik yıllarına dair bilgiler yoktur. 1968-1971 yılları arasında İzmit'in ilk kadın belediye başkanı olduğu belirtilmiş, ancak seçilme süreci veya başkanlığı dönemindeki önemli başarıları yeterince detaylandırılmamıştır. Son olarak (1971'de trafik kazası sonucu) vefat ettiği belirtilmesine rağmen bu olayın etkileri, ardından gelen halkın tepkilerine yer verilmemiştir. Bu anlamda ders kitabında yer alan biyografi metnindeki bilgilerin sınırlı olduğu görülmektedir. Göktürk Çetinkaya'nın (2020) da çalışmasında belirttiği gibi Leyla Atakan, yalnızca belediye başkanlığı ile öne çıkmamaktadır. Belediye başkanı olmadan önce de sivil toplum gönüllüsü olarak çalışmıştır. Biçki-dikiş kursları, okuma-yazma etkinlikleri, çocuklar için aşı kampanyaları, kadınlar için konserve yapımı gibi çeşitli faaliyetlerde bulunmuştur. Belediye başkanlığı görevine başladıktan sonra, kısa süren hizmet süresine rağmen; su altyapısının geliştirilmesi, Maşukiye'ye elektriğin ulaştırılması, yol yapım faaliyetleri ve gecekondu sorununun çözümüne yönelik çalışmalar gibi birçok önemli projeye öncülük etmiştir. Ayrıca sosyal yardım faaliyetleriyle halkın sevgisini kazanan bir şahsiyet olduğu vurgulanmıştır.

Tiyatro, Sinema ve Seslendirme Sanatçısı; Demet Evgar

Şehrimiz Manisa (s. 187) ders kitabında yer verilen Demet Evgar'ın biyografi örneğinde, mesleki kimliği (tiyatro, sinema ve seslendirme sanatçısı), eğitim geçmişi (İstanbul Üniversitesi Devlet Konservatuarı Tiyatro bölümü mezunu olması), kariyerine dair bazı bilgiler (hem otuzun üzerinde dizi ve filmde oynaması hem de alanında ödüller alması) ile oynadığı birkaç film (Yahşi Batı, Aile Arasında, Sofra Sırları) örneğine yer verilmektedir. Ancak biyografi metni, sanatçının doğum tarihi, kişisel hayatı, kariyerindeki dönüm noktaları, tiyatro ve seslendirme alanındaki özgün katkıları, aldığı ödüllerin detayları ve sanat anlayışına ilişkin bilgiler açısından yetersiz kalmaktadır. Ayrıca sanatçının Birleşmiş Milletler Kadın Birimi Türkiye İyi Niyet Elçisi olarak seçilmesi (Bildirici Büyükkarakaya, 2022), sanatçının toplumsal cinsiyet eşitliği konusundaki duyarlılığını ve bu alandaki önemli katkılarını vurguladığı için biyografide yer verilmesi gereken önemli bir detaydır.

Özetle, *Şehrimiz...* adlı ders kitaplarında yer alan biyografilerin çoğu bilgilendirici nitelikte olmakla birlikte, genellikle yüzeysel ve sınırlı bir bakış sunmaktadır. Bu yönleriyle, ders kitaplarında yer verilen kadın ve erkek şahsiyetlere ait biyografilerin çoğu, kapsamlı ve çok yönlü bir biçimde ele alınmaktan uzaktır. Ayrıca incelenen *Şehrimiz...* ders kitapları genel olarak değerlendirildiğinde, erkek şahsiyetlere ait biyografilerin, kadın şahsiyetlere ait biyografilere kıyasla hem sayıca daha fazla yer aldığı hem de daha ayrıntılı bir şekilde işlendiği anlaşılmaktadır.

TARTIŞMA, SONUÇ ve ÖNERİLER

Bu çalışma, *Şehrimiz...* ders kitaplarında yer alan şahsiyetlerin biyografileri üzerine bir incelemedir. Bu inceleme kapsamında, *Şehrimiz...* ders kitaplarında biyografilerine yer verilen kadın ve erkek şahsiyetlerin sayısı ve şahsiyetlerin biyografilerde nasıl tanıtıldıkları analiz edilmiştir. İncelenen *Şehrimiz...* ders kitaplarına göre kadın şahsiyetlerin biyografilerinin (92 biyografi), erkek şahsiyetlerin biyografilerine (954 biyografi) kıyasla oldukça az olduğu tespit edilmiştir. Bu bulgu, Türkiye'deki farklı ders kitaplarında biyografi kullanımı üzerine yapılan çoğu çalışma ile benzerdir (Akay Şahin ve Açıkalin, 2024; Bektaş, 2019; Ceylan vd., 2024; Çay Bozdemir vd., 2023; Erdem, 2013; Erdoğan vd., 2023; Gözetten vd., 2023; Gözetten vd., 2024; Kaymakçı ve Er, 2013; Yıldız vd., 2015). Örneğin, 2006-2007 eğitim-öğretim yılı (Kaymakçı ve Er, 2013), 2011-2012 eğitim-öğretim yılı (Erdem, 2013), 2018-2019 eğitim-öğretim yılı (Bektaş, 2019) ve 2021-2022 eğitim-öğretim yılı (Akay Şahin ve Açıkalin, 2024) Sosyal Bilgiler ders kitapları biyografi kullanımı açısından değerlendirildiğinde, kadın şahsiyetlere ait biyografilerin, erkek şahsiyetlere ait biyografilere kıyasla oldukça az olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca *Şehrimiz...* ders kitaplarında yer alan kadın şahsiyetlere ait görseller (83 görsel) de erkek şahsiyetlere ait görsellere (766 görsel) oranla oldukça azdır. Bu açıdan da literatürdeki ders kitaplarında görsel analiz üzerine araştırma yapan çoğu çalışma ile benzer bulunmuştur (Karakuş ve Çoksever, 2019; Köse, 2023a; 2023b; 2023c). Tarih ders kitaplarını inceleyen Köse (2023a, 2023b ve 2023c) çalışmalarında, görsel açıdan erkeklerin kadınlara oranla çoğunlukta olduğuna dikkat çekmiştir. Karakuş ve Çoksever (2019) ise çalışmasında incelediği ders kitaplarının tümünde kadınlara ait görsellerin çok az sayıda olduğunu vurgulamaktadır.

Bu nedenlerle *Şehrimiz...* ders kitaplarına kadın şahsiyetlere ait biyografilerin eklenmesi önerilebilir. Örneğin, *Şehrimiz İstanbul* ders kitabında 28 erkek şahsiyetin biyografisi yer alırken, hiçbir kadın şahsiyete ait biyografinin olmaması dikkat çekicidir. Bundan dolayı *Şehrimiz İstanbul* ders kitabında İstanbul doğumlu pek çok kadın şahsiyete ait biyografi kullanılabilir. Bu kadın şahsiyetlerden; Türkiye'nin ilk kadın halkla ilişkiler uzmanı Betül Mardin (Kazancı, 2023); yazar, öğretmen, akademisyen, hatip, asker ve milletvekili kimlikleriyle çok yönlü bir şahsiyet olan Halide Edip Adıvar (Uyguner, 1994); Türkiye'nin modernleşme sürecinde etik, insan hakları ve felsefi düşünce zeminini inşa eden filozof İoanna Kuçuradi (Direk, 2023); Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk kadın tıp doktoru Safiye Ali (Konya, 2018); Türkiye'de tıp eğitimini alan ve resmi devlet kurumlarında çalışan ilk kadın doktorlardan Mediha Eldem (Arda, 2002); Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk kadın patoloğu unvanına sahip Kâmile Şevki Mutlu (Işıksay, 2009); Darülfünun'un Coğrafya bölümünden ilk mezun olan bir kadın olarak Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk kadın coğrafyacısı kabul edilen Şükûfe Nihal (Çalışkan ve Özey, 2016); ilk Türk kadın gazeteci olarak öne çıkan Selma Rıza (Özpınar, 2024); çeviriler yapan, roman ve makaleler yazan, sosyal faaliyetlere aktif olarak katılan, ilk kadın yardım derneğini kuran, kadın hakları ve kadınların toplumdaki konumlarının iyileştirilmesi için çalışan ilk kadın roman yazarı Fatma Aliye Topuz (Uluköse, 2013); öğretmen olarak kızların eğitimi, kadın hakları, eğitim gibi toplumsal sorunları kaleme alan, Osmanlı kadın hareketinin öncülerinden kabul edilen yazar Emine Semiye (Kurnaz, 2008); Türk sinema ve tiyatrosunun ilk kadın sanatçılarından olan Bedia Muvahhit (Akçura, 1993); Çağdaş Türk resim sanatının gelişiminde öncü bir rol üstlenen Mihri Müşfik (Önen, 2021); Türk sanatında, ilk kadın heykeltıraşlar arasında yer alan Sabiha Ziya Bengütaş (Özyiğit, 2014); Türk fotoğrafçılık tarihinde önemli bir şahsiyet olan savaş fotoğrafçısı Semiha Es (Kaçar, 2022); Türk arkeoloji tarihinde Cumhuriyet'in ilk kadın arkeoloğu olarak öncü bir konuma sahip olan Jale İnan (Safran ve Özdemir Çiçekli, 2023); Hitit ve Anadolu uygarlıkları üzerine çalışan Türkiye'nin ilk kadın arkeologlarından Ayşe Muhibbe Darga (Yavuzoğlu Atasoy, 2018); Türkiye'nin doğal bitki örtüsünü bilimsel olarak tanımlayan ve yeni türler kazandıran ilk kadın botanikçilerden Asuman Baytop (Günergun, 2010); Türkiye'de ornitoloji (kuş bilimi) alanında öncü çalışmalarıyla tanınan Saadet Bayramoğlu Ergene (Küçükler ve Kutaygil, 2009); CERN gibi uluslararası öneme sahip araştırma merkezinde görev yapmış, Türkiye'de parçacık fiziği ile yüksek enerji fiziği alanında öncü bilim insanlarından biri Engin Arık (Topdemir, 2011); Türkiye'de psikoloji biliminin gelişmesine öncülük eden Çiğdem Kağıtçıbaşı (Arslantürk, 2017); Halk ile doğrudan ilişki kuran, özellikle kadın ve gençlere yönelik sosyal projeleri destekleyen Türkiye'nin ilk kadın il belediye başkanı Müfide İlhan (Ünal, 2013)... yalnızca

birkaçıdır. Ayrıca İstanbul doğumlu ilk kadın milletvekillerinden; üç dönem Afyonkarahisar milletvekilliği yapan öğretmen ve tercüman Mebrure Gönenç (Çakır, 2023), üç dönem Erzurum milletvekilliği yapan öğretmen ve idareci Nakiye Elgün (Özyürek, 2014), iki dönem Antalya milletvekilliği yapan Felsefe öğretmeni ve idareci Türkan Örs Baştuğ (Sarısaman, 2020), Bursa milletvekilliği yapan çiftçi Şekibe İnel (Altay, 2021), Diyarbakır milletvekilliği yapan Fenni Terbiye (Eğitim Bilimleri) ile Türkçe öğretmeni ve yazar Huriye Önez Baha (Armağan, 2021), Seyhan milletvekilliği yapan Fransızca öğretmeni ve tercüman Esmâ Nayman (Çanak, 2016), Sivas milletvekilliği yapan Riyaziye (Matematik) öğretmeni Hatice Sabiha Görkey (Şallı, 2021) örnek olarak verilebilir.

Bununla birlikte diğer *Şehrimiz...* ders kitaplarına da geçmişten günümüze pek çok kadın şahsiyete ait biyografi eklenebilir. *Şehrimiz Adana* ders kitabına Türkiye'nin müzik tarihinde iz bırakan ve uluslararası başarılarıyla öne çıkan keman virtüözü olan Suna Kan (Sayın, 2022); *Şehrimiz Ankara* ders kitabına Türkiye'nin hem ilk kadın bakanı hem de ilk kadın rektörü unvanını taşıyan çok yönlü bir şahsiyet Peyman Türkan Akyol (Çerezci, 2018); *Şehrimiz Bursa* ders kitabına Türkiye'de siyasi parti liderliği görevini üstlenen ilk kadın olan Behice Boran (Atılğan, 2019); *Şehrimiz Denizli* ders kitabına Türk pop müziğin simgesi haline gelen Sezen Aksu (İstanbul ve Ilıcak Özkan, 2021); *Şehrimiz İzmir* ders kitabına NASA'da görev alarak astrofizik alanında önemli başarılarla imza atan Dilhan Eryurt (Akoğlu, 1997); *Şehrimiz Kastamonu* ders kitabına Türkiye'nin ilk kadın veteriner hekimi olarak kabul edilen Sabire Aydemir (Cumhuriyet, 2022); *Şehrimiz Sinop* ders kitabına hem edebiyat öğretmenliği yapmış hem de Türkiye'nin ilk kadın milletvekilleri arasında yer almış olan Meliha Ulaş (Aydın, 2014); *Şehrimiz Tokat* ders kitabına Tokat'ın bilinen tek kadın bakır ustası olan Halime Küçük (Avşar, 2025); *Şehrimiz Trabzon* ders kitabına kadınların İslam tarihindeki yeri konusunda uzmanlaşan ilk kadın ilahiyatçılardan Bahriye Üçok (Tataroğlu, 2019); *Şehrimiz Zonguldak* ders kitabına Türkiye'nin ilk kadın büyükelçisi unvanını taşıyan Filiz Dinçmen (Dağlı, 2022) ve nicesi eklenebilir.

Araştırmanın bir diğer önemli sonucu ise *Şehrimiz...* ders kitaplarındaki biyografilerin çoğunlukla yüzeysel ve bilgi açısından sınırlı olmasıdır. İncelenen *Şehrimiz...* ders kitaplarında kadın şahsiyetlere ait toplam 92 biyografi olmasına rağmen, bu biyografilerin çoğunda (54 biyografi) kadın şahsiyetlerin bir-iki cümlelik kısa bilgilerle tanıtıldığı saptanmıştır. Nitekim benzer bir durum, erkek şahsiyetlere ait bazı biyografilerde de tespit edilmiştir. Öte yandan, ders kitaplarında yer alan biyografilerin sınırlı bilgilerle verildiği ilgili literatürle (Akay Şahin ve Açıklan, 2024; Emiroğlu, 2018; Erdem, 2013; Kaya, 2011; Topcuoğlu, 2019; Yıldız vd., 2015) de ifade edilmektedir. Bu bulgular ışığında, ders kitaplarındaki biyografi metinlerinin içeriğinin daha özenli ve dikkatli hazırlanması tavsiye edilebilir. Ayrıca biyografi metinlerinin, gerçekleri yansıtmaları ve belgelere dayalı olarak (Oğuzkan, 2000; Yalçın ve Aytas, 2011) sunulması gerekmektedir. Bu bağlamda, ders kitaplarında yer alan biyografi metinlerinin de belgelere dayalı hazırlanması önem arz etmektedir.

KAYNAKÇA

- Ağaoğlu, A. (1985). *Göç temizliği*. Remzi Kitabevi.
- Akay Şahin, M. ve Açıkalin, M. (2023). Türkiye'deki ortaöğretim tarih ve sosyal bilimler ders kitaplarında kadın şahsiyetler. *Akdeniz Kadın Çalışmaları ve Toplumsal Cinsiyet Dergisi*, 6(1), 92-122. <https://doi.org/10.33708/ktc.1250084>
- Akay Şahin, M. ve Açıkalin, M. (2024). Sosyal bilgiler ders kitaplarındaki biyografilerin incelenmesi: Kadın şahsiyetler biyografilerde nasıl tanıtılıyor? *KADEM Kadın Araştırmaları Dergisi*, 10(1), 241-282. <https://doi.org/10.21798/kadem.2024.152>
- Akçura, G. (1993). *Bedia Muvahhit: Bir Cumhuriyet sanatçısı*. İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür İşleri Daire Başkanlığı.
- Akoğlu, A. (1997, Kasım). Astrofizikte öncü bir bilim kadını: Dilhan Eryurt. *Bilim ve Teknik E-Dergisi*, 360, 74-80. <https://services.tubitak.gov.tr/edergi/yazi.pdf?dergiKodu=4&cilt=30&sayi=360&sayfa=74&yaziid=10221>
- Altay, S. (2021, 18 Mayıs). Ayşe Şekibe Şekib İnel (1886-1970). *Atatürk Ansiklopedisi*. [https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/detay/894/Ay%C5%9Fe-%C5%9Eekibe-%C5%9Eekib-%C4%Bonsel-\(1886-1970\)](https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/detay/894/Ay%C5%9Fe-%C5%9Eekibe-%C5%9Eekib-%C4%Bonsel-(1886-1970))
- Arda, B. (2002). 30'lular kuşağının önemli bir temsilcisi Dr. Mediha Eldem. *Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Mecmuası*, 55(2), 109-114. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/39006>
- Armağan, S. (2021, 27 Temmuz). Huriye Öniş Baha (1887-1950). *Atatürk Ansiklopedisi*. [https://yeni.ataturkansiklopedisi.gov.tr/detay/779/Huriye-%C3%96niz-Baha-\(1887-1950\)](https://yeni.ataturkansiklopedisi.gov.tr/detay/779/Huriye-%C3%96niz-Baha-(1887-1950))
- Arslantürk, G. (2017). Bilime ve eğitime adanmış bir kariyer: Çiğdem Kağıtçıbaşı. *Temaşa Erciyes Üniversitesi Felsefe Bölümü Dergisi*, (7), 9-18. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/328348>
- Atılğan, G. (2019). *Behice Boran: Öğretim üyesi, siyasetçi, kuramcı* (3. Basım). Altın Kitaplar Yayınevi.
- Avşar, M. (2025). Kültürel miras olarak Tokat'ta bakırcılık ve gelenekte bir kadın usta: Halime Küçük. *Dil ve Edebiyat Araştırmaları*, (31), 411-434. <https://doi.org/10.30767/diledeara.1610022>
- Ayan, G. (1989). Mihri Hatun ve şiirleri. *Erdem*, 5(13), 23-32. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/692920>
- Aydın, M. (2014). Türkiye'nin ilk kadın milletvekillerinden Samsun Milletvekili Meliha Ulaş. *History Studies – International Journal of History*, 6(1), 15-25. <https://www.historystudies.net/dergi/tar201512a8db9.pdf>
- Baradan, Ü. (1992). *Sanat ilân-ı aşk'tır: Seyahat ve diğer anıları*. Tükelmat A.Ş.
- Baysal, H. B. (2002). *Oğuz Atay'ın hayatı-eserleri-sanatı* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Dumlupınar Üniversitesi.
- Bektaş, A. E. (2019). *Sosyal bilgiler ders kitaplarında kullanılan biyografilerin incelenmesi* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi.
- Bildirici Büyükkarakaya, L. (2022, 7 Mart). BM Kadın Birimi iyi niyet elçisi Demet Evgar: Kadınların hikayesini daha fazla kadınla buluşturabilmek istiyorum. *Anadolu Ajansı*. <https://www.aa.com.tr/tr/yasam/bm-kadin-birimi-iyi-niyet-elcisi-demet-evgar-kadinlarin-hikayesini-daha-fazla-kadinla-bulusturabilmek-istiyorum/2526497>

- Bowen, G. A. (2009). Document analysis as a qualitative research method. *Qualitative Research Journal*, 9(2), 27-40. <http://dx.doi.org/10.3316/QRJ0902027>
- Ceylan, D., Gözetin, E., Çetin, Y., Oflu, A., Doğan, A. ve Şahin, E. (2023). Öğretim yöntemi olarak biyografilerin sosyal bilgiler 4-6. sınıf ders kitaplarında kullanım durumunun değerlendirilmesi. *International Social Sciences Studies Journal*, 9(118), 9712-9722. <https://sssjournal.com/files/sssjournal/2fd53441-573d-4997-a34b-0c380348fd13.pdf>
- Cumhuriyet (2022, 1 Şubat). Google'dan Sabire Aydemir için anlamlı doodle: 'Türkiye'nin ilk kadın veteriner hekimi'. *Cumhuriyet Gazetesi*. <https://www.cumhuriyet.com.tr/yasam/googledan-sabire-aydemir-icin-anlamli-doodle-turkiyenin-ilk-kadin-veteriner-hekimi-1904317>
- Çakır, Ş. (2023). *TBMM'nin ilk kadın milletvekillerinden Mebrure Gönenç'in siyasal ve toplumsal hayatı (1900-1981)* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi.
- Çalışkan, V. ve Özey, E. (2016). Darülfünun'dan mezun ilk kadın coğrafyacı: Şükûfe Nihal (1897-1973). *Türk Coğrafya Dergisi*, 67, 61-66.
- Çanak, E. (2016). TBMM'deki ilk kadın milletvekillerinden Esmâ Nayman ve meclisteki faaliyetleri. *Asia Minor Studies*, 4(7), 26-41. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/213245>
- Çay Bozdemir, B., Yalçınkaya, Y., Olcaytu, V., Kalaycı, M., Altunkanat, S. ve Çetin, Y. (2023). Examining the use of the Turkish language teaching methods, in 5th and 6th grade textbooks. *International Social Sciences Studies Journal*, 9(117), 9048-9057. <https://sssjournal.com/files/sssjournal/e95fa86e-dcc8-44e8-b5e6-2f86a1b2d30e.pdf>
- Çerezci, S. (2018). Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk kadın bakanı Prof. Dr. Peyman Türkan Akyol'un siyasi hayatı. *Belgi Dergisi*, 2(16), 820-844. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/514440>
- Çetin, M. (2012). *Biyografi kitabı*. Biyografi Net İletişim ve Yayıncılık.
- Dağlı, E. (2022). Türk dış politikasında ilk kadın büyükelçi: Filiz Dinçmen. Ö. Subaşı, A. Özkan ve Ü. Kılıç (Ed.), *Uluslararası sosyal bilimlerde kadın çalışmaları sempozyumu bildiri kitabı* içinde (s. 395-403). Atatürk Üniversitesi Yayınları.
- Direk, Z. (2023). Ioanna Kuçuradi: The ideal of Turkish modernity in Turkish philosophical humanism. *Journal of the History of Women Philosophers and Scientists*, 2(1-2), 192-209. DOI: 10.1163/2666318X-bja00015
- Ecevit, Y. (2016). "Ben buradayım" Oğuz Atay'ın biyografik ve kurmaca dünyası. İletişim Yayınları.
- Emiroğlu, G. (2018). Biography teaching in social studies textbooks. *International Journal of Research in Social Sciences*, 8(1). <https://europub.co.uk/articles/biographyteaching-in-social-studies-text-books-A-20772>
- Erbıçer, G. (2017, Ocak-Aralık). Osmanlı'da kadın şairler: Mihri Hatun örneği, *Sosyologca*, 7(13-14), 84-90. <https://sosyologca.org/files/sosyologca/13-14-9.pdf>
- Erdem, M. (2013). Sosyal bilgiler ders kitaplarında biyografi kullanımı. B. Akbaba (Ed.), *Konu alanı ders kitabı inceleme kılavuzu sosyal bilgiler* içinde (s. 207-232). Pegem Akademi.
- Erdoğan, M., Ertong, A., Gök, H. B., Kolaç, C., Kısa, R. ve Çabuk, A. (2023). Analysis of the use of biography as a social studies teaching method in 5th and 6th grade textbooks. *Uluslararası Sosyal Bilimlerde Mükemmellik Arayışı Dergisi*, 5, 55-67. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/3633221>
- Göktürk Çetinkaya, S. (2020). Halkın seçtiği ilk kadın il belediye başkanı: Leyla Atakan, *Uluslararası Millî Mücadelede Servetiye Cephesi ve Kocaeli Tarihi-Kültürü Sempozyumu-VI*, 3, 1217-1233.

- Gözetin, S., Çetin, Y., Oflu, A., Doğan, A., Şahin, E., Uz, M. ve Gökmen, M. (2023). Sosyal bilgiler öğretiminde 5. sınıf ders kitaplarında biyografi kullanımının değerlendirilmesi, *Uluslararası Sosyal Bilimlerde Mükemmellik Arayışı Dergisi*, (4), 36-46. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/3559108>
- Gözetin, S., Şimşek, Z., İrişik, S., Yaman, G., Uz, M., Gündoğan, H. K. Ve Özkan, H. (2024). Sosyal bilgiler 4. ve 5. sınıf ders kitaplarında biyografi kullanımının incelenmesi. *Black Sea Journal of Public and Social Science*, 7(1), 14-21. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/3294972>
- Güler, A. (2014). *İbrahim Çallı* [Yayımlanmamış Doktora Tezi]. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi.
- Günergun, F. (2010). Asuman Baytop'un özgeçmişi, botanik gezileri, bitki koleksiyonu, kitapları, yayın listesi. *Osmanlı Bilimi Araştırmaları*, 11(1-2), 5-34. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/13156>
- Hürriyet. (2012, 4 Aralık). Genç yaşında belgesel oldu. *Hürriyet Gazetesi*. <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/genç-yasinda-belgesel-oldu-22073642>
- Işıksöy, S. (2009). Prof. Dr. Kamile Şevki Mutlu. G. Naymansoy (Ed.), *Türkiye'de bilim ve kadın kongresi bildirileri* içinde (s. 25-32). Eskişehir Gaziosmanpaşa Üniversitesi Yayınları.
- İnan, A. (1983). *Piri Reis'in hayatı ve eserleri*. Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- İstanbul, S. ve Ilıcak Özkan, İ. (2021). Video kliplerde toplumsal cinsiyet açısından kadın kimliği: Sezen Aksu örneği. *Çeşm-i Cihan: Tarih, Kültür ve Sanat Araştırmaları E-Dergisi*, 8(2), 188-216. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/cesmicihan/issue/67122/1011618>
- Kaçar, Ş. (2022). *Reading the Korean War through the photographs of Semiha Es* [Yayımlanmamış Doktora Tezi]. İstanbul Bilgi Üniversitesi.
- Karabela Şermet, S. (2007). *Fakir Baykurt (hayatı ve romanları üzerine bir inceleme)* [Yayımlanmamış Doktora Tezi]. Gazi Üniversitesi.
- Karakuş, N. ve Çöksever, P. (2019). Değerler eğitiminde rol model olarak kadın kahramanlar. *Eğitim ve İnsani Bilimler Dergisi: Teori ve Uygulama*, 10(20), 46-62. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/912350>
- Kaya, A. (2011). *Biyografik eserlerin tarih öğretimine katkısı ve İkinci Meşrutiyet'ten Cumhuriyet'e uzanan sürecin değerlendirilmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Kaymakçı, S. ve Er, H. (2013). Sosyal bilgiler öğretim programı ve ders kitaplarında biyografinin kullanımı. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(25), 198-224. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/maeuefd/issue/19398/206087>
- Kazancı, P. (2023). Türkiye halkla ilişkiler tarihine iz bırakan kadın: Betül Mardin. *Yönetim ve Örgüt Tarihi Dergisi*, 2(1), 44-57. <https://www.managementhistory.org/index.php/jmoh/article/view/18/11>
- Kemiksiz, Ö. (2018). Ortaokul Türkçe derslerinde biyografi türünün kullanımı. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (12), 84-105. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/557499>
- Konya, D. (2018). Türkiye'nin ilk Türk kadın doktoru: Safiye Ali ve çalışmaları. *Sosyal ve Beşerî Bilimler Araştırmaları Dergisi, Kadın Çalışmaları Özel Sayısı*, 19(42), 35-54. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/537416>
- Köse, M. (2023a). Analysis of visuals of women in the 9th grade history textbook. *International Journal of Progressive Education*, 19(4), 18-38. DOI: 10.29329/ijpe.2023.579.2

- Köse, M. (2023b). Analysis of women's visuals in the 10th grade history textbook. *International Journal of Education Technology and Scientific Researches*, 8(22), 938-988. <http://dx.doi.org/10.35826/ijetsar.598>
- Köse, M. (2023c). Analysis of women's visuals in the 11th grade history textbook. *Journal of History School*, 16(67), 3547-3590. <http://dx.doi.org/10.29228/Joh.70529>
- Köse, M. (2024). Comparison of 9th grade history textbooks used in 2013 and 2023 terms of women's history. *Journal of Human and Social Sciences (JOHASS)*, 7(1), 1-33. <https://doi.org/10.53048/johass.1458787>
- Kurnaz, Ş. (2008). *Osmanlı kadın hareketinde bir öncü Emine Semiye: Hayatı, eserleri, fikirleri*. Timaş Yayınları.
- Küçük, M. (2024). *Şükrü Tunar'ın klarnet taksimlerinin melodik ve makamsal yapılarının incelenmesi* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Hacettepe Üniversitesi.
- Küçüker, O. ve Kutaygil, N. (2009). Prof. Dr. Saadet Bayramoğlu-Ergene (1914-1997): Türkiye kuşlarının ecesi. G. Naymansoy (Ed.), *Türkiye'de bilim ve kadın kongresi bildirileri içinde* (s. 99-150). Eskişehir Gaziosmanpaşa Üniversitesi Yayınları.
- Millî Eğitim Bakanlığı [MEB] (2021) *Şehrimiz dersi öğretim programı (ortaokul 5., 6., 7. ve 8. sınıflar)*. <https://mufredat.meb.gov.tr/Dosyalar/2021421143940121-%C5%9Eehrimiz.pdf>
- Murat, E. ve Hasar, Ö. (2021, 18 Kasım). Topkapı Sarayı'nda yeniden sergilenmeye başladı! Duyan akın etti... *Hürriyet Gazetesi*. <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/topkapi-sarayinda-yeniden-sergilenmeye-basladi-duyan-akin-etti-41942240>
- Oğuzkan, A. F. (2000). *Çocuk edebiyatı*. Anı Yayıncılık.
- Önen, L. (2021). Türk resim sanatı tarihinde ilk ve öncü kadın sanatçı Mihri Müşfik. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 14(84), 305-320. https://jasstudies.com/?mod=makale_tr_ozet&makale_id=49338
- Özdemir, A. (2023, 27 Temmuz). Türk sanat müziğinin duygu zirvesi Şükrü Tunar. *Bizim Sivas Haber*. <https://www.bizimsivas.com.tr/yazarlar/ahmet-ozdemir/turk-sanat-muziginin-duygu-zirvesi-sukru-tunar/100605>
- Özpınar, K. (2024). Cumhuriyet tarihinin ilk kadın gazetecisi Selma Rıza Feraceli'nin hayatı ve çalışmaları. *Namık Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksek Okulu Dergisi*, 6(1), 12-18. DOI: 10.56493/nkusbmyo.1452516
- Özyiğit, H. (2014). İlk Türk kadın heykeltıraş: Sabiha Ziya Bengütaş. *Turkish Studies*, 9(10), 853-866. <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.6883>
- Özyürek, M. (2014). Osmanlı'dan Cumhuriyet'e bir eğitimci: Nakiye Elgün. *Atatürk Dergisi*, 3(2), 29-46. <https://dergipark.org.tr/en/pub/atauniad/issue/2372/30398>
- Safran, M. ve Özdemir Çiçeklitaş, G. (2023). Cumhuriyetin ilk kadın arkeoloğu Jale İnân. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 25(100. yılında Cumhuriyet özel sayısı), 317-331. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/3334664>
- Sarısan, S. (2020). Antalya'nın ilk kadın milletvekili Türkan Örs Baştuğ'un 5. dönem TBMM'deki faaliyetleri. *History Studies*, 12(4), 2143-2159. <https://www.historystudies.net/dergi/antalyanin-ilk-kadin-milletvekili-turkan-ors-bastugun-5-donem-tbmmdeki-faaliyetleri202008d9e8be7.pdf>
- Satmış, D. (2020). *Türkiye tarihini değiştiren 110 kadın*. Karakarga Yayınları.
- Sayın, M. (2022). *Kemana adanmış bir ömür: Suna Kan*. Kişisel Yayınlar.

- Shimek, C. & Thulin Dawes, E. (2023). Investigate, explore, create: Incorporating biographies into the K-8 classroom using the biography clearinghouse. *The Reading Teacher*, 77(2), 250-255. <https://doi.org/10.1002/trtr.2232>
- Şallı, H. (2021, 19 Nisan). Hatice Sabiha Görkey (1888-1963). *Atatürk Ansiklopedisi*. [https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/detay/554/Hatice-Sabiha-G%C3%B6rkey-\(1888-1963\)](https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/detay/554/Hatice-Sabiha-G%C3%B6rkey-(1888-1963))
- Tataroğlu, E. (2019). *Bahriye: Aydınlanma yolunda bir ömür*. Asi Kitap.
- Tokmak, A. ve Ginesar, Ö. (2023). Biyografik metinlerin sosyal bilgiler ders kitaplarındaki yeri ve biyografi yazılarının sosyal bilgiler öğretiminde kullanılması. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (34), 434-456. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/3217062>
- Topcuoğlu, Z. (2019). *Sosyal bilgiler ders kitaplarındaki tarihi şahsiyetlerin araştırılması* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa.
- Topdemir, H. G. (2011, Mart). Parçacık fiziğine adanmış bir ömür: Engin Arık. *Bilim ve Teknik E-Dergisi*, 44(520), 82-86. <https://services.tubitak.gov.tr/edergi/yazi.pdf?dergiKodu=4&cilt=44&sayiid=728&yil=2011&ay=3&mod=tum>
- Uğurlu, S. B. (2003). *Adalet Ağaoğlu'nun hayatı, roman ve hikâyeleri üzerine bir araştırma* [Yayımlanmamış Doktora Tezi]. Yüzüncü Yıl Üniversitesi.
- Uluköse, G. (2007). *Sabiha Gökçen*. Kastaş Yayınları.
- Uluköse, G. (2013). *Fatma Aliye: Bir biyografi*. Cinius Yayınları.
- Uyguner, M. (1994). *Halide Edip Adivar: Yaşamı, sanatı, yapıtlarından seçmeler*. Bilgi Yayınevi.
- Ünal, K. (2013). *Müfide İlhan: Türkiye'nin ilk kadın il belediye başkanı*. Tarsus Belediyesi Kültür Yayınları.
- Yalçın, A. ve Aytaş, G. (2011). *Çocuk edebiyatı* (5. Basım). Akçağ Yayınları.
- Yavuzoğlu Atasoy, N. (2018). Arkeoloji delikanlısını yitirdi: A. Muhibbe Darga (1921-2018). *Sanat Tarihi Yıllığı*, (27), 319-331. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/511722>
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2021). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (12. Basım). Seçkin Yayıncılık.
- Yıldız, C., Hacısalıhoğlu Karadeniz, M. ve Göl, R. (2015). The usage of the biographies of mathematicians in elementary and secondary mathematics textbooks. VI. *European Conference on Social and Behavioral Sciences*, İzmir.

Extended Abstract

Introduction

The elective course titled *Our City...* was designed to be taught in fifth, sixth, seventh, and eighth grades in accordance with the curriculum published by the Ministry of National Education in 2017. The course helps students explore their city, understand the relationship between city, culture, and civilization, and become familiar with prominent local figures in fields such as history, art, literature, music, sports, and science (MEB, 2021). The aim of this study is to examine the biographies of the figures featured in the *Our City...* textbooks. In the study, a total of sixty-seven *Our City...* textbooks were analyzed. In this regard, the following research questions have been formulated:

1. What are the quantities of male and female figures whose biographies are included in the *Our City...* textbooks?
2. How are male and female figures represented in the biographies included in the *Our City...* textbooks?

Method

The document analysis method was used for this study. The documents are the *Our City...* textbooks, which are taught as an elective course in Türkiye. These textbooks are as follows: *Our City Adana*, *Our City Adıyaman*, *Our City Afyonkarahisar*, *Our City Amasya*, *Our City Ankara*, *Our City Antalya*, *Our City Artvin*, *Our City Aydın*, *Our City Balıkesir*, *Our City Bilecik*, *Our City Bingöl*, *Our City Bitlis*, *Our City Burdur*, *Our City Bursa*, *Our City Çanakkale*, *Our City Çankırı*, *Our City Çorum*, *Our City Denizli*, *Our City Edirne*, *Our City Erzurum*, *Our City Eskişehir*, *Our City Gaziantep*, *Our City Giresun*, *Our City Gümüşhane*, *Our City Hakkâri*, *Our City Hatay*, *Our City Isparta*, *Our City Mersin*, *Our City İstanbul*, *Our City İzmir*, *Our City Kars*, *Our City Kastamonu*, *Our City Kayseri*, *Our City Kırklareli*, *Our City Kırşehir*, *Our City Kocaeli*, *Our City Kütahya*, *Our City Malatya*, *Our City Manisa*, *Our City Mardin*, *Our City Muğla*, *Our City Muş*, *Our City Nevşehir*, *Our City Niğde*, *Our City Ordu*, *Our City Rize*, *Our City Samsun*, *Our City Sinop*, *Our City Tekirdağ*, *Our City Tokat*, *Our City Trabzon*, *Our City Şanlıurfa*, *Our City Uşak*, *Our City Van*, *Our City Yozgat*, *Our City Zonguldak*, *Our City Karaman*, *Our City Kırıkkale*, *Our City Batman*, *Our City Şırnak*, *Our City Bartın*, *Our City Ardahan*, *Our City Iğdır*, *Our City Yalova*, *Our City Karabük*, *Our City Osmaniye*, *Our City Düzce*.

Findings

The findings obtained from the examination of the biographies of the figures included in the *Our City...* textbooks are presented under two main themes. The quantitative analysis of the biographies in *Our City...* textbooks revealed that female figures are less represented than male figures. These textbooks feature a total of 1,507 figures, of which 1,362 are male and only 145 are female figures. Also, while the biographies of 945 male figures are included in the textbooks, this number drops to just 92 for female figures. Another finding is that the figures in the textbooks are mostly presented with brief information or introduced using limited expressions. In summary, it can be asserted that the biographies of male figures not only occupy a greater number of entries compared to those of female figures but are also treated with more detailed elaboration.

Result and Discussion

As a conclusion, according to the *Our City...* textbooks, it has been determined that the biographies of female figures are significantly fewer compared to those of male figures. This finding is consistent with most studies conducted on the use of biographies in textbooks in Türkiye (Akay Şahin & Açıkalın, 2024; Bektaş, 2019; Ceylan et al., 2024; Çay Bozdemir et al., 2023; Erdoğan vd., 2023; Gözetin et al., 2023; Gözetin et al., 2024; Kaymakçı & Er, 2013; Yıldız et al., 2015). Therefore, it is recommended that biographies of female figures be included in the *Our City...* textbooks. Another significant finding of the study is that the biographies in the *Our City...* textbooks are generally superficial and limited in informational content. Although a total of 92 biographies of female figures were identified in the examined *Our City...* textbooks, it was observed that the majority of these present female figures with brief

descriptions consisting of only one or two sentences. A similar trend was noted in some biographies of male figures as well. The superficial and limited nature of the biographies included in these textbooks aligns with findings in the relevant literature (Akay Şahin & Açıkalın, 2024; Emiroğlu, 2018; Erdem, 2013; Kaya, 2011; Topcuoğlu, 2019; Yıldız et al., 2015). For these reasons, it is suggested that the content of biography texts in textbooks be prepared with greater care and attention.

Araştırmanın Etik İzinleri

Yapılan bu çalışmada “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında uyulması belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler” başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir.